

РЕЦЕНЗІЯ

*на Освітньо-наукову програму третього рівня вищої освіти
за спеціальністю «ПРАВО»*

Підготовка висококваліфікованих кадрів з науковим мисленням та системним світоглядом в сфері юриспруденції є актуальним питанням задля розбудови правової держави в Україні. Для досягнення основної мети підготовки здобувачів ступеня доктора філософії у Сумському національному аграрному університеті розроблено освітньо-наукову програму за спеціальністю 081 «Право» (далі – Програма). Реалізація цієї Програми здійснюватиметься в рамках освітньої діяльності третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Зміст Програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності та вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти. Програма вирізняється чіткою структурою, використанням системного підходу до її побудови. Так, Програма включає дві основні частини: обов'язкові (нормативні) навчальні дисципліни та вибіркові навчальні дисципліни.

Нормативні дисципліни забезпечують формування системного наукового світогляду, ґрунтовані знання філософських засад наукового пізнання, загальних методів наукового дослідження, методології сучасного правознавства, сучасних тенденцій юридичної науки в умовах інформаційного суспільства, проблем загальної теорії права в умовах інформаційного суспільства, розуміння засад академічної культури й етики, методики та організації написання наукових статей, дисертацій, набуття навичок володіння засобами наукової комунікації та ін.

Особливістю Програми є наявність зваженої кількості вибіркових освітніх компонент, серед яких здобувачі зможуть знайти ті, що формують фахову компетентність для проведення дослідження у будь-якій галузі права. Така особливість Програми: 1) дозволяє стверджувати, що її структура передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої стратегії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством; 2) обумовлює необхідну практичну підготовку, яка дає можливість здобути не лише загальні, але й фахові компетентності та соціально-правові навички, потрібні для подальшої професійної правової діяльності, як в закладах вищої освіти, так і на відповідних посадах в органах публічної влади.

Послідовність вивчення дисциплін, план та графік навчального процесу, перелік та обсяг нормативних та вибіркових дисциплін відповідають структурно-логічній схемі підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» та сприяють забезпеченню відповідності

програмних результатів навчання запитам потенційних роботодавців (стейкхолдерів).

Аналіз загальних та фахових компетентностей, які формують програмні компетентності, дозволяє стверджувати про їх цілковиту відповідність Програмі що рецензується. Очевидно, що фахові компетентності носять практичний характер і можуть бути використані у професійній діяльності майбутніх фахівців цієї сфери.

Безумовною особливістю Програми є фокусування цілей на підготовку юристів-дослідників до життя в умовах інформаційного суспільства, заснованого на знаннях. Підтвердженням цього постає освітньо-наукова діяльність юридичного факультету щодо: 1) ліквідування цифрової та когнітивної нерівності регіонів України; 2) створення умов рівного доступу до юридичної освіти та правничих професій; 3) формування наукових юридичних шкіл (зокрема, у сфері інформаційного права); 4) ініціювання проведення креативних правових досліджень спільними командами вчених із різних регіонів країни задля розвитку: юридичної науки, юридичної освіти, молодих науковців-освітян та здійснення наукової підтримки юридичного забезпечення управлінської діяльності в різних сферах суспільного життя.

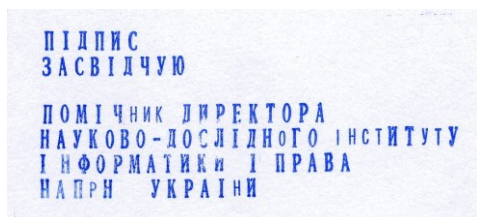
Таким чином, освітньо-наукова програма підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» в Сумському національному аграрному університеті може бути рекомендована до застосування у якісній підготовці здобувачів вищої освіти відповідного рівня.

*Завідувач наукового відділу теорії, історії та філософії інформаційного права
Науково-дослідного інституту інформатики і права
Національної Академії правових наук України
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України*

«___» _____ 2020 року

К. І. Беляков

РЕЦЕНЦІЯ

на ОНП третього рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право»

Головним завданням сучасної юридичної освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі права, у яких сформовано загострене почуття справедливості, внутрішнє переконання щодо встановлення об'єктивної істини та прийняття справедливого правового рішення у різних соціальних ситуаціях, пов'язаних з духовною, моральною та внутрішньою потребою служіння суспільству, своїй нації та сприяти регіональному розвитку.

Саме це й визначає зміст та характер освітньо-наукової програми за спеціальністю 081 «Право», яка розроблена юридичним факультетом Сумського національного аграрного університету.

Рецензована освітньо-наукова програма здатна забезпечити програмні результати навчання, які виявлятимуться у тому, що у результаті навчання в аспірантурі здобувач повинен набути компетентності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань, які включають:

найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та професійної діяльності (Філософія науки; Сучасні тенденції юридичної науки в умовах інформаційного суспільства);

розроблення, реалізація та управління науковими проектами, включаючи власні дослідження (Методологія проведення наукових досліджень; Методика та організація підготовки і написання дисертації; Управління науковими проектами);

спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та професійної діяльності (Комунікації в науковому середовищі; Конфліктологія в умовах інформаційного суспільства);

застосування іноземної мови в практичній науковій діяльності, в тому числі у науковому письмі при підготовці наукових праць (Іноземна мова за професійним спрямуванням; Методика підготовки наукових праць іноземною мовою).

Результати навчання на рівні всієї програми та окремих її компонентів визначені чітко і правильно, вони сформульовані в рамках фахових (предметно-спеціальних) та загальних компетентностей, до яких входять знання, розуміння, уміння та навички, здатності та цінності. Загальні та фахові компетентності, які здобувач вищої освіти повинен набутися в процесі навчання, є чітко визначеними і відповідно сформульованими, а рівень компетентностей цілком відповідає задекларованому рівню освітньої програми.

Послідовність вивчення дисциплін, перелік та обсяг нормативних та вибіркового дисциплін відповідають структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» і покликані сприяти забезпеченню відповідних програмних результатів навчання запитам потенційних роботодавців, інших стейкхолдерів. Зокрема, як керівник ВСП «Сумський фаховий коледж СНАУ» висловлюю зацікавленість у випускниках даної ОНП.

Рецензована освітньо-наукова програма відповідає динамічним змінам вітчизняного законодавства і складно прогнозованим перспективам розвитку як економіки країни, так й правової системи загалом, що потребує науково-дослідницьких, науково-організаційних, науково-видавничих, професійно-педагогічних, професійно-правових, експертно-консультативних компетентностей у відповідних інституціях (заклади вищої освіти, науково-дослідні інститути, фонди, громадські організації, видавництва, суди, правоохоронні органи, державні інституції, органи законодавчої та виконавчої гілок влади, органи місцевого самоврядування тощо).

На підставі викладеного, можна зробити висновок, що освітньо-наукова програма підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за

спеціальністю 081 «Право» Сумського національного аграрного університету відповідає вимогам, що ставляться до такого роду програм та відповідає вимогам здобувачів вищої освіти третього рівня.

**В.о. директора ВСП «Сумський
фаховий коледжу СНАУ»
кандидат історичних наук**

А.М. Чортенко

РЕЦЕНЗІЯ
на Освітньо-наукову програму
третього рівня вищої освіти за спеціальністю «ПРАВО»

Захист прав і свобод громадян в умовах проведення реформи правової системи вимагає якісної підготовки здобувачів вищої освіти в сфері права.

Рецензована освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії з права розроблена юридичним факультетом Сумського національного аграрного університету з метою створення якісних умов для підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця-дослідника у галузі знань 08 «Право» відповідно до спеціальності 081 «Право».

Зміст освітньо-наукової програми (надалі – ОНП) підготовки докторів філософії в Сумському національному аграрному університеті є актуальним, передбачає розвиток як правових, педагогічних, так і науково-дослідницьких компетентностей аспірантів, передбачає здобуття теоретичних та практичних результатів навчання, проведення власного наукового дослідження, результати якого будуть мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітньо-наукова програма вирізняється чіткою структурою, використанням системного підходу до її побудови. Освітні компоненти, які включені до освітньої програми, становить логічну взаємопов'язану систему. Їх обсяг у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи відповідає фактичному навантаженню здобувачів. У сукупності це дає можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Передбачений рецензованою програмою навчальний план складається з двох частин – обов'язкові навчальні дисципліни (нормативні) та вибіркові навчальні дисципліни. Водночас, нормативна частина освітньої наукової програми має чотири складові: 1) освітні компоненти, які забезпечують набуття спеціальних (фахових)

компетентностей; 2) освітні компоненти, які забезпечують загальнонаукові (філософські) компетентності; 3) освітні компоненти, які забезпечують формування універсальних навичок дослідника; 4) освітні компоненти, які забезпечують формування мовних компетентностей. Зміст кожної складової нормативної частини ОНП дозволяє досягти програмних результатів навчання. Кількість кредитів для кожної складової нормативної частини ОНП повністю узгоджується із відповідними рекомендаціями, що містяться у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. №261). Аналіз вибіркового компонент (їх переліку та змісту) дозволив переконатися у їх фаховій спрямованості, що сприяє спеціалізованій підготовці аспірантів для якісного опрацювання предмета дисертаційного дослідження за спеціальністю «Право». Передбачений освітньо-науковою програмою індивідуальний вибір здобувачами навчальних дисциплін дає можливість сформулювати стратегію навчання для кожного здобувача особисто (індивідуальну освітню стратегію).

Освітньо-наукова програма: 1) включає навчальні дисципліни, які готують здобувача до майбутньої професійної діяльності – як експерта, науковця та викладача; 2) передбачає педагогічну практику, метою якої є формування умінь та навичок викладання навчальних дисциплін та організації педагогічної роботи безпосередньо на базі факультету. Загалом рецензована ОНП має усі передумови для досягнення своїх цілей.

Аналіз рецензованої ОНП дозволяє зробити висновок про готовність випускників, які повною мірою оволоділи її змістом, успішно захистили дисертаційну роботу та отримали диплом доктора філософії, працювати на посадах, пов'язаних з юридичною науково-дослідною та викладацькою діяльністю у закладах вищої освіти, наукових установах, а також пов'язаних з адміністративною та управлінською діяльністю в органах

державної влади на регіональному та загальному рівні, органах місцевого самоврядування.

Усвідомлюючи значення кадрового забезпечення у реалізації освітньої наукової програми «Право», слід зазначити високий фаховий рівень науково-педагогічних працівників, залучених до реалізації ОНП. Підставою для такого висновку є не лише особиста участь у атестації наукових кадрів – окремих співробітників під час їх захисту кандидатських дисертацій (як голова спеціалізованої вченої ради), але й спільна участь у окремих науково-практичних проектах та заходах (науково-практичних конференціях, круглих столах та ін.).

Беручи до уваги вищевикладене, можемо констатувати, що рецензована освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії (третій рівень вищої освіти) за спеціальністю 081 «Право» Сумського національного аграрного університету базується на новітніх концептуальних засадах, підготовлена на належному науково-методологічному рівні, а відтак може бути рекомендована до застосування у якісній підготовці здобувачів вищої освіти відповідного рівня.

**Завідувач кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
д.ю.н., професор, чл.-кор. НААН України,
заслужений юрист України**

В.І. Курило

